

[Bomholt.]

Tusinder og atter Tusinder benytter Søndagene og Friluftstimerne til Udflugt til Havet. Hvad angaar Naturskønheden, kunde man, hvis man vilde, anbringe Bygningerne diskret i Landskabet, saaledes at dettes Karakterpræg kunde bevares, men mange Steder har man anbragt Bygningerne paa aldeles anmassende Maade. Jeg har set adskillige Eksempler paa Pigtraadsafspæringer og Skilte med skrigende „Adgang forbudt“; man anbringer en farvestraalende Iskagebod paa den skønneste Klittop i den yderste Klitrække eller en graa Cementkasse, der knuser Perspektivet! Ejeren kan ofte i Virkeligheden bedst nyde sin egen Ejendomsret, thi han har ødelagt det finere, Synets og Sindets Værdier, for sig selv og andre. Der er adskillige Kolonier, som efter min Mening ikke er saa skønne, som de skulde være, og navnlig maa vi dog mene, at den yderste Klitrække skulde bevares fritliggende.

Det andet Hovedmotiv er Ønsket om at skaffe Befolkningen Adgang til fri Færdsel paa Stranden og Adgang til Badning, noget, der vil betyde meget for Folkesundheden. Der er Steder, hvor det er umuligt at bade, fordi de nærmeste Klitter er afspærrede. Der er ganske vist dem, der helst vil bade foran saa mange Vinduesruder som muligt — et Folkebad midt paa Raadhuspladsen skulde jo nok faa Søgning —, men der er andre, der føler den stærkeste Glæde ved Badning i aalen og fri Natur. Der er milelange Strækninger, hvor en saadan Natur allerede helt er udelukket paa Vestkysten, men andre, hvor den kan bevares.

Endelig er der det tredje Motiv, der i denne Sammenhæng er det afgørende. Hvor Huse anbringes i Havklitten, sker det let, at Marehalmen nedtrampes og ødelægges, saa der opstaar Fare for Sandflugt. Faren for Sandflugt er stadig latent til Stede. Gang paa Gang sker det, at en Klit flaaes op, og i Løbet af en Nat kan Masser af Tons Sand være flyttet. Mange Steder maa der lappes og lappes for at bevare en pauvre Marehalsbeskyttelse. Det er ikke Meningen, at vi nu vil frede Havklitten, saaledes at der ikke skal være Adgang for Offentligheden, tværtimod, men saaledes at Klitten ikke ødelægges ved for ensidig stærk Benyttelse af bestemte Baner. Det skal helst være saadan, at hvis et Areal ødelægges, skal det kunne fredes en lille Tid, medens det beplantes, og i Mellemtiden vil Klitvæsenet anvise andre Baner, ad hvilke man kan bevæge sig i Havklitten uden at gøre Skade.

Det er saaledes det sidste Motiv, at sikre Klitten mod Sandflugt, der har medført Forslagets nuværende Form, men de andre Motiver ligger naturligvis gemt bag dette: at vi ønsker at skaffe den brede Befolkning Adgang til Kysten, at bevare det udmærkede Forhold, der efterhaanden har udviklet sig, at Befolkningen søger ud til Stranden.

Fredningen sker paa den Maade i Henhold til § 1, at den langs med Strandbredden løbende yderste Klitrække, der kaldes Havklitten, eller ved uregelmæssige Klitdannelse hele den til Strandbredden stødende Klitstrækning indtil 500 m fra Strandbreddens yderste Side fredes. Det vigtigste er naturligvis, at den yderste Klitrække fredes, men der kan være store usammenhængende Klitarealer, hvor det er ugørligt at skelne mellem regelmæssige Dannelse, og her vil det være naturligt at udnytte 500 m Bredden. Det vil kunne ske uden nogen som helst Skade for berettigede Interesser. Mange Mennesker har jo saadanne Arealer i Klitterne, at det ikke er den yderste Klit alene, de har Ejendomsret i, men deres Jord strækker sig fra den yderste Klit ind i Baglandet, og der er da intet til Hinder for, at de kan anbringe deres Villaer i det bag ved Klitterne liggende Grundstykke. Det vil være meget faa Tilfælde, hvor Ejendomsretten udelukkende er placeret i et Areal i den egentlige yderste Havklit. Altsaa, vi ønsker en saadan Fredning 500 m ind, hvor det er nødvendigt, men i øvrigt kun en Fredning af den yderste Klitrække. Saa vil der ganske vist adskillige Steder være Bebyggelser, hvor der er Byer, Landsbyer, Havneanlæg, og her maa man naturligvis lade det, der paa naturlig Maade er fremkommet, ligge, da det vilde være uhensigtsmæssigt at gribe ind i de Beboelsesforhold, som har udviklet sig. Men alene hvis status quo kunde bevares, vilde det allerede være et ganske overordentligt Plus, thi derved vilde man bevare skønne, værdifulde Kyststrækninger for Fremtiden.

Man kan altsaa ikke ud fra Ejendomsbegrebet rette Indvendinger mod Forslaget, thi det gaar faktisk ingen økonomiske Interesser for nær. De Arealer, som nu maa gaa ind under offentlig Fredning, skal naturligvis holdes i Orden af det offentlige; derfor vil det være rimeligt, at de paagældende private Lodsejere ikke længere betaler til Klittens Istandsættelse og Vedligeholdelse, men at den Sjettedel, der hidtil har hvilet paa den private Mand, overgaar til Statskassen. Det drejer sig om et ret ubetydeligt Beløb, en 6 000 Kr. har jeg ladet mig fortælle.

Man kan jo nok sige, at der efter § 3